

Uitdagingen voor de toekomst

De Knop

Kennis en innovatie zijn belangrijke bouwstenen van onze welvaart. In Vlaanderen zijn universiteiten nog steeds de belangrijkste leverancier van kennis (via de studenten en de diploma's die ze afleveren) en van innovatie (via het wetenschappelijk onderzoek). Maar zullen we in staat zijn om die rol in de toekomst te blijven spelen?

Bij de start van het academiejaar lazen we in de kranten dat maar de helft van de eerstejaars het academiejaar succesvol zou afsluiten. Tegelijk kwam de vraag naar een – al dan niet verplichte – oriëntatieproef terug naar boven. De argumentatie klinkt logisch: als je aan de poort streng genoeg selecteert, is de kans op slagen des te groter. Maar is het wel opportuun om de instroom te beperken? De arbeidsmarkt zal in de toekomst steeds meer hogeropgeleiden vragen. Nu al vreest men voor tekorten aan ingenieurs en informatici. Als we in Vlaanderen een duurzame kenniseconomie willen creëren, dan komen we er niet door onze instroom te beperken. Dan moeten we groepen die omwille van sociaaleconomische redenen niet aan hoger onderwijs toekomen ook mee aan boord trekken. Denk bijvoorbeeld aan de vele allochtone jongeren. De slaagcijfers voor deze groep liggen nog altijd erg laag. Dat is te wijten aan een cumulatie van factoren, zoals een verkeerde vooropleiding, het opleidingsniveau van de ouders, de sociale afkomst en de taal. Het zou fout zijn om deze groep vanaf de start al uit te sluiten, want slagen in een universitaire opleiding heeft niet enkel met kennis te maken maar ook met attitude, leergierigheid en motivatie.

Excellente studenten afleveren betekent volop inzetten op studiebegeleiding, kwaliteitszorg en omkadering van studenten. Aan de VUB vertalen we dat al jaren door onder meer onderwijs in kleine groepen en studieadvies en -begeleiding op individuele basis. Kwaliteitszorg blijft hierin een cruciaal gegeven. We moeten een evenwicht zien te vinden tussen een individuele begeleiding van onze studenten en het kwaliteitsniveau van de opleidingen en de diploma's die we afleveren. Dit vraagt van de universiteiten een investering in zowel studiebegeleiding als kwaliteitszorg. Een bijkomende uitdaging op dit vlak zijn de opvang en begeleiding van buitenlandse studenten. Internationalisering is nu dé trend binnen het universitair landschap. Maar internationale studenten vragen een heel ander soort omkadering dan Vlaamse studenten. Een voorbeeld: Vlaamse studenten gaan steeds minder op kot, maar internationale studenten gaan in principe allemaal 'op kot'. Personeel moet leren omgaan met buitenlandse studenten en dus bijgeschoold worden (taal, juridische aspecten, ...). Investerings hiervoor moeten universi-

teiten nog grotendeels zelf doen, terwijl een bijkomende steun van de overheid hier wenselijk is om internationaal te blijven meespelen.

War for talent

Wetenschappelijke kennis en innovatie zijn de bouwstenen van onze welvaart. En toch nemen de overheidsinspanningen om te investeren in wetenschappelijk onderzoek niet voldoende toe. Vooral het fundamenteel onderzoek dreigt hier het kind van de rekening te worden. Fundamenteel, grensverleggend onderzoek is de basis van al het andere wetenschappelijk onderzoek. En hoewel dit onderzoek geen concrete, tastbare resultaten oplevert, zorgt het voor nieuwe inzichten en theorieën. Universiteiten mogen in deze budgettaire krappe tijden niet verleid worden om enkel in te zetten op onderzoek dat gemakkelijk te verkopen is aan de bedrijfswereld. Ter illustratie: vandaag komt al 15 procent van de fondsen voor onderzoek uit het bedrijfsleven. Vlaanderen is daarmee een absolute OESO-koploper. Universiteiten moeten er ook voor zorgen dat ze jonge, beloftevolle onderzoekers niet naar het buitenland zien vertrekken. Investeren in de opleiding van excellente studenten en jonge onderzoekers is zinloos als men dit niet in Vlaanderen weet te valoriseren. Ook hier zou de overheid in meer ondersteuning moeten voorzien. Dit is immers fundamenteel voor het behoud van onze welvaart.

Het zal enige creativiteit vragen om op al deze uitdagingen een antwoord te vinden. Maar ik heb er vertrouwen in dat dit zal lukken, want creativiteit en innovatie zijn nu eenmaal het kenmerk van een goede universiteit. En daar gaan we voor!

Paul De Knop

is rector van de Vrije Universiteit Brussel.